

Veiligheid een hele serieuze zaak en geen onzin!

Soms krijg je bij een bezoek aan bedrijven het gevoel dat je als veiligheidsadviseur veel te veel met veiligheid bezig bent. De leidinggevenden van sommige bedrijven staan dan klaar met hun negatieve mening over al die betuttelende regelgeving in Nederland. Volgens hen moet de regering zich maar eens minder bemoeien met het beleid van de bedrijven, want dan zou alles veel beter functioneren. In hun denken hebben we alleen maar te maken met regeltjes, regeltjes en regeltjes en dan kom jij langs om - voor hun gevoel - ook nog eens zout op alle slakken te leggen. Misschien beter gezegd om zout in de wond te strooien. Onheilspreikers zijn die veiligheidsconsulenten. Overal zien ze gevaren en risico's. Natuurlijk gebeurt er in hun bedrijf ook weleens wat. Maar ja, waar gehakt wordt vallen nu eenmaal spaanders. Kan niet anders. Waar gewerkt wordt, kunnen er ongelukken gebeuren. Daar komt dan ook nog eens bij dat bedrijven in deze zware economische tijden wel andere zaken aan hun hoofd hebben. Daarom: niet lopen zeuren en gewoon doorgaan.

Gelukkig zijn er ook bedrijven die er wel positief tegenover staan en samen met ons of met collega's de veiligheid wel op een hoger niveau willen brengen. Hun gedrag is te prijzen. Maar ja, wie heeft nu gelijk? De praktijk lijkt het ongelijk van de onwillige bedrijven te bewijzen, want als we het aantal meldingen van dodelijke ongevallen bekijken, dan praten we bij

veiligheid over een zeer serieuze zaak. Wie wil er in het nieuws komen omdat er een dodelijk ongeval gebeurd is? Niemand toch! Maar voor de juiste beeldvorming voor dit onderwerp, even een greep uit de lijst van de dodelijke ongevallen terwijl ik deze column aan het schrijven ben:

1. Dodelijk ongeval door val van dak in Harlingen
2. Dodelijk ongeval door beknelling onder heftruck in Zwijndrecht
3. Twee doden door brand in windturbine in Ooltgensplaat in Zuid-Holland
4. Dodelijk ongeval door vallend betonblok in Rotterdam
5. Dode door val in Rotterdam
6. Dodelijk ongeval in Slijk-Ewijk doordat een boom tijdens het rooien te vroeg valt
7. Dodelijk ongeval in laadruimte schip in Moerdijk
8. Buitenlandse chauffeur in Moerdijk dodelijk verwond door rollen bandstaal in trailer
9. Man in Oude Leede dood tijdens freeswerkzaamheden in kas

Geen leuke opsomming, ook niet als je serieus veiligheid wilt promoten. Eigenlijk is het al te gek voor woorden dat je dit overzicht zou moeten gebruiken ter onderbouwing van je mogelijke gelijk, want achter elk dodelijk ongeval schuilt veel menselijk leed. Hier wil je eigenlijk niet over nadenken. Het is echter wel de realiteit waar we mee te maken hebben. Als

je de feiten zo opgesomd ziet staan, dan moet je toegeven dat veiligheid zeker een ernstige zaak is en dat het daarom door iedereen ook heel serieus genomen moet worden. Veiligheid is geen hobby van een aantal doorgedraaide freaks op geitenwollen sokken, die zo nodig de maatschappij moeten verbeteren. Als je dit soort berichten leest en de reactie van mensen hoort dan vraag je je soms toch af hoe het kan dat bedrijven zo nalatig zijn qua veiligheid. Je wilt als leidinggevende toch niet naar de familie van een slachtoffer toe om een moeilijke boodschap te brengen? De gedachte alleen is op zich al een nachtmerrie. Als weldenkend mens zou je toch na een dergelijk ongeval blijven rondlopen met de vraag of je alles gedaan hebt wat binnen je macht ligt.

Natuurlijk weet ik ook wel dat de meeste ongevallen ontstaan door menselijke fouten, die bijna niet te voorkomen zijn. Als ik kijk naar het dodelijke ongeval in de windturbine dan moet ook menig veiligheidskundige toegeven dat hij/zij dit ongeval/dit risico niet volledig onderkend zou hebben. Voor zover ik weet zijn er op deze manier ook geen eerdere ongevallen geweest. Misschien was wel de mogelijkheid van het kunnen ontstaan van kortsluiting geconstateerd en geïnventariseerd. Maar deze ernstige gevolgen die dit nu had, hadden we waarschijnlijk geen van allen zo ingeschat of kunnen voorzien. Ik wil wel eerlijk toegeven dat wanneer ik langs een windmolen reed, niet dacht aan de mogelijke gevaren die bij werk-

zaamheden boven in de windmolen zouden kunnen optreden. Zelfs naar de echte toedracht van het ongeval is het nog gissen. Het past daarom in ieder geval niet, zoals ik een paar dagen later in de krant las, om naderhand te roepen dat er boven in de windmolen sprake was van een brandgevaarlijke situatie, aldus een branddeskundige. Lekker om daar achteraf mee te komen. Volgens mij moet je dan eerder je mond open doen.

Nu kunnen we heel lang doorpraten en schrijven over wat er gebeurd is. Soms is voorspellen wat mogelijk kan gebeuren moeilijk. Ongevallen zijn soms onvoorspelbaar. Maar wel blijft toch de concrete vraag: Hoe gaan wij binnen ons bedrijf om met veiligheid? Hoe veilig is ons bedrijf? Hoe staat het met de veiligheid van mijn servicemedewerkers? Is alles wel in kaart gebracht? Hebben we al het mogelijke gedaan om te voorkomen dat deze ongevallen ontstaan?

Soms denken we dat we alles goed op orde hebben. Maar is dat ook echt zo? Een tijdje geleden kwam ik bij een bedrijf, dat in 2012 al te horen had gekregen dat ze, in het kader van een groot onderzoek van de Inspectie SZW in een bepaalde bedrijfstak van de industrie, een bezoek zouden krijgen van een inspecteur. In de brief was netjes aangegeven wat de inspecteur graag wilde zien. In dit geval ging het vooral om het omgaan met gevaarlijke stoffen. Bijna een jaar later staat de inspecteur op de

stoep. Op dat moment had het bedrijf weinig tot geen actie genomen om te starten met een inventarisatie en beoordeling van de door hen gebruikte gevaarlijke stoffen. Omdat de hete adem van de inspectie in de nek gevoeld werd, moet dan direct gestart worden met deze werkzaamheden. Bij het eerste gesprek bleek het bedrijf te beschikken over een Risico Inventarisatie & Evaluatie van 1998. Sinds die tijd was er weinig tot niets op het gebied van ARBO door het bedrijf ondernomen. Behoort dit bedrijf dan tot de slechtste bedrijven op het gebied van arbeidsomstandigheden? Absoluut niet. Er zijn bedrijven waar de omstandigheden nóg slechter zijn. Echter de arbeidsomstandigheden hebben bij de eigenaren geen prioriteit en zijn daarmee bijna volledig buiten beeld. En natuurlijk wordt men in slaap gesust omdat het nog altijd goed gaat. Maar laten we eerlijk zijn. Op deze manier kan men niet zeggen dat men inzicht heeft in de risico's waarmee de medewerkers geconfronteerd worden tijdens hun werkzaamheden.

Maar het is natuurlijk altijd makkelijker om te wijzen naar anderen die het niet voor elkaar hebben, in plaats van eens eerlijk in de eigen keuken te kijken. In de afgelopen 20 jaar heb ik bij diverse bedrijven in de keuken mogen kijken en ik heb vaak moeten constateren dat de keuken aan de buitenkant prachtig geschilderd was, maar dat de vaat huizenhoog opgestapeld stond.

Nu wil de tragiek dat we als bedrijf meestal wachten totdat er iets gebeurt. Het principe 'als het kalf verdrongen is dempt men de put' speelt ook op dit terrein. Ook omdat de Inspectie SZW dan komt en men onder dwang aan de slag moet. Meerdere keren heb ik de afgelopen jaren al geschreven dat controle door de Inspectie SZW schijnbaar nodig is om bedrijven in de ARBO actie te krijgen. Bij een gesprek met een wat oudere inspecteur van de SZW gaf hij volmondig toe, dat het eigenlijk nodig zou zijn om op het gebied van de arbeidsomstandigheden een veel intensievere controle te hebben. Ook zou dit volgens hem leiden tot een verbetering van de arbeidsomstandigheden bij bedrijven.

Maar het kan altijd nog erger. Bij een gesprek met een belastinginspecteur werd mij een situatie beschreven van een keten van uitzendbureautjes voor buitenlandse (lees: voormalig Oostblok) inleenkrachten waar mensonterende

toestanden spelen. Allerlei constructies waren bedacht om deze krachten op een onmenselijke manier uit te buiten. Mensen worden hier naartoe gehaald om te werken en geld te verdienen. Hierbij lijkt via de boekhouding een normaal cao salaris betaald te worden, terwijl er maar een gedeelte van het bedrag daadwerkelijk contant uitbetaald wordt. Voor de ontvangst voor deze uitbetaling moet men dan tekenen. Wel moet er dan ook even een blanco cheque getekend worden. De rest van het bedrag (dat uiteindelijk vermeld wordt op de blanco cheque) verdwijnt in de zakken van de zakkenvullers. Boekhoud technisch klopt alles, alleen een deel van het geld verdwijnt in de verkeerde zak. Hierbij spelen dan ook nog allerlei manieren van intimidatie, waarmee de werknemers het zwijgen opgelegd krijgen, een rol. Hoofddoel van de daders: zelfverrijking. Toen ik dit verhaal te horen kreeg, was ik blij dat dit soort misstanden groots en krachtig aangepakt worden. Echter, later realiseerde ik mij dat dit soort bedrijven alleen maar kunnen bestaan omdat er uiteindelijk bedrijven zijn die, misschien zelfs wel te goeder trouw, zaken met hen doen. Want als u gebruikmaakt van een buitenlandse inleenkracht, heeft u weleens gevraagd hoe zij behandeld worden door hun uitzendbureau? Nee? Toch maar eens doen. Misschien krijgt u dan een beter idee met wie u zaken doet. Of wilt u het liever toch niet weten? Nadenken over de gevaren die onze medewerkers lopen tijdens hun werkzaamheden of hoe door ons ingehuurde krachten behandeld worden is een zaak voor iedere werkgever. Vaak wordt er dan gewezen op de wettelijke plicht. Maar misschien zouden we hier moeten stellen dat we te maken hebben met een normale menselijke zorgplicht en moeten we het niet te veel over de 'door de overheid opgestelde regeltjes' hebben. Maar goed, als we gaan nadenken over de gevaren en risico's dan kunnen we niet meer roepen dat we het niet geweten hebben. Misschien is de les van vandaag dat we ons moeten realiseren dat regeltjes alleen maar goed kunnen functioneren als er bij ons sprake is van normale normen en waarden. Ik wil daarom eindigen met een citaat van Václav Havel "Zonder gemeenschappelijk gedeelde en wijd veranderde morele waarden en verplichtingen zullen noch de wet, noch democratisch bestuur, noch zelfs de markteconomie goed functioneren". Succes bij de serieuze aanpak van de veiligheid binnen uw bedrijf!